

ma a la mallorquina (car el mot per a 'guspira' és en el Camp eivissenc, com a l'illa major *espira*, o bé *espiga*); en tot cas no val a pendre com a bàsica (com voldria *AlcM*) la definició «sujeto ridículo» que és només del *Damen*,² suspecta de ser inspirada per la falsa etimologia *escarabat*, que ideà Amengual (es tractarà com pertot de la idea de 'gestos rebuscats, amaratats').

A la -t o -ts haurà contribuït la -tll del verb *escarabiillar* (-viillar EVIGILARE) en trobar-se davant la -s del plural, però també la influència de *cabrit/crabit*, que ajudaria a l'evolució cap a 'cabriola' i, si realment hi ha tal variant, a la *b* de la forma *escarabits* (no excloquem tampoc del tot CREPITARE, però hauria de ser suposant origen mossàrab). En tractà també Spitzer (*LexikK*, 60, i *Litbl.* xxxv, 395). ¿Aniria amb això el val. de Sueca *escarrapitxer* 'un que surt de l'objecte de la conversa retraient raons vanes o fora de lloc?' (*AlcM*). Semànticament no fóra forçat, i fonèticament a penes presentaria més dificultat seriosa que la -tx-; de tota manera això més aviat ens duria cap a una hipòtesi moss. (*CREPITARE?, cf. la família del cast. *quicio* i *resquico* < *rescriego* < CREPTIARE).

DERIV.: *Escaravitejar* (SGalmés), *baldufa escaravitera*.

¹ *AlcM* el grafia *escarabits*, amb una -b- no documentada, per poder-lo aplegar etimològicament amb *escarabat*, mot amb el qual no hi ha cap lligam semàntic, desviat pel *Damen*: *escarabitejar* «andar y bullir de cierto modo <!> parecido a los escarabajos». — ² El de Tarongí («un mallorquí») com és sabut no és més que una còpia *servil* (amb traducció) del *Damen*., i d'Amengual la treu.

Escarrafit, encreuament d'*escafit* amb *escarransit*.

Escarraix: sembla degut a una alteració de *carrall*, amb influència d'*escarrassar*=*aferrissar/aferrall Escarraman(t)* i *escarramar-se*, *escarramat*, *escarramiar*, *escarramicar-se*, V. *cama Escarramell*, *escarramella-roc*: *ramell* × *caramell*

ESCARRANSIT, 'raqúitic', 'migrat', 'mesquí', també en alguns parlars occitans, on es troben així mateix les variants *escalancit*, *acarrancit*, *escalantit*, amb iguals sentits o amb el de 'enrampat' i altres de namentament patològics: poden ser derivats d'*escanència*, *esquinància*, malaltia dels gossos, de l'home, etc., en certs punts *escanyessia* o *escarnassia* 'borm', 'catarro', i provinent del gr. *κυνάγχη* 'angina del gos' (de *κύνων* 'gos' i *ἄγχω* 'jo estrenyo, escanyo'), amb *es-* extret del cat. *escanyar*; en el nostre derivat la primera -n- es dissimila en -r- (en alguns punts *esquilència* amb -l-) i després -rr-, sota la influència de *ranci* (que d'altra banda va ajudar al desenrotllament del significat de 'mesquí'). □ 1.ª doc.: 1851, Escrig; «*escarransit*: mesquí», Lab. 1864.

Els antecedents vulgars del mot li deixaren llarg temps cert gust trivial que retardà l'entrada en la llengua literària i els diccionaris. El primer d'usar-lo degué ser Pons i Massaveu, que se serveix del verb i

del nom abstracte, ja en *La Colla del Carrer* (1887, records barcelonins de c. 1868-70): «de cinc festes sols donàvem funcions en dues, y encara, confessant la veritat, ben *escarransides*» (73), «fora d'aquella dèria per al petit estalvi, que s'encaixava la mà amb l'*escarransiment*», id. (xv, p. 217), «sa cara, enrogida per l'*escarrancit* llum d'oli, 's destacava del entrenyinat recó» (*Trascant p. l. S.*, 13); «ens havien posat un ble molt *escarrancit*, i el llum anava apagant-se a poc a poc, fins que tot fent un esternut, se-ns va morir; la ruentor del muquis llançava una claror roja i somorta ---», Coromines (*Presons Im. x*, p. 91); «Clavé --- n'hi ha que diuen de tirar-la a terra, l'*escarrancida* estàtua que li han aixecat», id. (article de «Catalònia», 6-1-1900).

El diccionari *AlcM* en dóna altres exs., posteriors, de les últimes obres de Pons, de Guimerà i de Genís i Aguilar, tots ells amb l'acc. translàtica, moral; i assegura que s'usa en tots els dialectes (els meus records són només del cat. or.), cosa que pot ser exacta i de tota manera ho és de les de més a Migjorn, en les quals, però, conserva sentit materialment patològic: eiv. «raqúitic», PzCabre; «*escarransir* les criatures: encanijarse; *escarransit*, -da, ahilado; *escarransiment*, ahilamiento, l'*escarransiment* en les criatures», Escrig (1851); «*escarransit*, -da, flac, sense carn» que GaGirona localitza a València, Maestrat, Tortosa i «Catalunya», amb variant *esgarransit* a la «Vora d'Aragó» [NO. de Morella]; alguns a València i a Torís (*AlcM*) ho deturpen fent-ne *escagarransit*.

De l'etimologia només han dit quelcom el meu DCEC (molt concisa ja, la que sostinc, II, 409a21) i *AlcM*: «etim. desconeguda; la primera part del mot sembla relacionable amb *escàs*, i la segona amb *ranci*; però no es veu clar el procediment de composició que hagi pogut produir la forma *escarransit* a base d'aquells dos elements»: l'objecció, molt dretera i pertinent; el suggeriment positiu és d'una idea, que en el Princ. podem dir que s'hi respira. Planyent-se d'algú amical i decent però un xic massa generós amb els diners d'altri, escrivia Coromines, en una carta de 1902 «que podria anar a Madrid amb segona; perquè no pensés que això era una *rancieria* meva, li enviava els diners per pendre primera --- és un punt que no m'atreveixo a tocar per por de que 'm prenguin per més *escarrancit* de lo que sóc». Però té raó Moll, i encara que provem de salvar la idea suggerint que hi hagués encreuament, i que fos d'*escafit* i *ranci*, encara no convencerem el lingüista, no existint un **rancit* o **arrancit*; endemés observem que és més fàcil passar del sentit material de 'persona raquíca, escanyolida' a l'abstracte i moral de 'poc generós, gasiu' que a la inversa; i que els parlars conservadors i de regions tradicionalistes com Eivissa, Llúria, Maestrat, tenen més probabilitats d'haver conservat la noció antiga.

Millor encara ho confirma el fet de ser aquesta la que es conserva, a l'altra banda, en els parlars occitans, i amb variants fonètiques que ens aparten de *ranci* i apunten a la bona etimologia: bearn. *escalancit*